Türk Mason
DERGİSİ

İ Ç İ N D E K İ L E R

Astrolojiden Astronomiye (Cemal Kıpçak) 2598

Ahlak Hakkında (N. E. Olcay) 2608

Masonik bir Konferans (Dr. A. Karabece) 2621

Masonluk Nedir (Raşid Temel) 2631

Hakim B.·. A. Luther Smith'in Mesajı 2637

Kadim Mısırda tek Allah fikri (Faiz Poroy) 2640

Mesul müdürü : Hamit Ören
İdare yeri : Tepebaşı No. 111 — İstanbul
Nüshası : 125 Kuruş
Yıllık abone : 5 Lira
Basıldığı yer : Kulen Basımevi - Galata

Revue Maçonique
Adresse : Tepebaşı No. 111, İstanbul

İstanbul 8 Mart 1963

TÜRK MASON DERGİSİ

Türkiye Mason Derneği tarafından üç ayda bir neşrolunur

Yıl : 13 ★ İstanbul, Ocak 1963 ★ Sayı : 49

Muhtelif memleketlerdeki Mason teşkilâtı, müşterek gayede ve idealde birleşme bakımından üniversel, fakat herbiri kendi memleketi bünyesinde tamamiyle müstakil, millî bir müessesedir.

İlmî tahlillerde doğru ve yanlış tefsirlerin fikir terbiyesi üzerindeki tesirleri

★ Cemal KIPKAÇ ★

I — ASTROLOJİDEN ASTRONOMİYE

Herkesce bilindiği gibi, Masonluk duvarcılıktır. Her Mason, bir ham taş yontmakla mükelleftir. Bunun mecazi manası, her Masonun nefis ve fikrini terbiye etmesi demektir. Bu terbiyenin nasıl olacağını sistem ve ritüeller kâfi derecede izah ederler. Ama, bütün izahlara rağmen neticenin kolay olacağı zannedilmemelidir. Fikir terbiyesinde esas, elbetteki fikrin evvela hür olması, ve herhangi bir dogmatik tesir altında bulunmamasıdır. Bunun ne kadar zor olduğunu takdir etmek bile kolay değildir. Fikri en selametli yola götüreceğinde şüphe olmayan ilim bile çok kere kendi varlığı içinde sahte bilimlerin tesirine tabi olarak senelerce kanaatleri yanlış yollara sürüklemiştir. Bugün, en medeni memleketlerde bile günlük gazeteleri açtığımız zaman, bu günün uyanık zihniyetine rağmen hala kıymetini kaybetmeyen formüllerle karşılaştığımızı görürüz. Günlük zayiçeleri 12 burcun hareketleriyle manalandıran astrolojik tefsirler bir çok münevver insanın bile hala inanarak tetkik ettikleri ve hatta tesadüfleri manalandırdıkları izahlar olarak dikkatimize çarpmaktadır.

Binlerce yıl evvel insanlar, fikirlerinin hareket göstermesiyle beraber gözlerine tesadüf eden hayret verici konular arasında elbetteki mavi bir gök yüzünü ve bu gök yüzünde gündüz güneşi, gece yıldızları görmüşler ve bunların bir takım muntazam hareketlere de sahip olduklarını fark etmişler, bu şekilde bir umman içinde intizam-

la vukua gelen hareketlere kendilerine göre manalar vermeyi düşünmüşlerdir. İşte, bu düşünce senelerce onları meşgul etmiş, kim düşünmüşse düşünmüş, her yıldızı bir insanın hareketlerine tesir eden bir ışık halinde tefsir etmiş...

Tarih tetkiklerinde ta Gildanilerden başladığı anlaşılan bu etüd, onlardan Mısırlılara, Mısırlılardan Yunanlılara ve sonra da İtalyaya ve ondan sonra da batı Avrupaya geçmiş. Her devrin şöhretli insanları bunu bir ilim konusu sayarak üzerinde ciddiyetle çalışmış ve neticeler aramış. Krallar, Prensler saraylarında, hususi doktor gibi hususi müneccimler bulundurmuşlar, yeni doğan çocuklarının talilerini öğrenmek için ta on yedinci yüz yıla kadar müneccimlere zayiçeler tetkik ettirmişler. Yalnız dikkate değen bir husus, milattan 250 sene evveline gelinceye kadar astrolojinin insanlar üzerinde ayrı ayrı tahlillere giriştiğinin görülmemesidir. Bu husus, mezkur tarhiten sonra Yunanlılar tarafından ele alınmıştır. Bu devirde, inkişaf eden mistik felsefe, semavi hareketlerin daha iyi tetkik edilebilmesi ve fizik ve biyoloji ilimlerinin biribiriyle olan münasebetlerinin aranması astroloji üzerinde bilhassa durulmayı gerektirmiş olacaktır. Bilhassa, Aristonun bu konu ile yakından ilgilendiğini görmekteyiz. Onun kozmolojik ve filosofik sistemi, Yunanlıların mekanist ve filosof ilahlarını İbranilerin ahlakçı ilahı ile telif eder halde olduğu için insanların alakalarını çekmiştir.

Bugün de yirminci yüzyılın ortalarını geçmiş olmamıza rağmen hala bu konu üzerinde eserler ve mecmualar neşrediliyor, günlük gazetelerde alaka ile aranan neşriyatın yapılmasına sebep oluyor. Halbuki esas tetkik edilecek olursa konunun yıldızlarla alakası pek az... Evet, astronomik hareketler büyük bir intizam içinde zaman ölçümüne ve mevsimlerin tesbitine esas olacak şekilde inkişaf etmektedir. Ancak, bu hareketlerle beliren yıldız şekillenmelerinin ve bu şekillenmelere göre insanların ya-

şayış tarzlarının manalandırılmasının ciddi bir esasa dayandığını isbat etmek mümkün değildir.

İnsan gözünün fezadaki müşahedeleri çok mahdut ve aldatıcıdır.

Astrolojide çok mühim mevkiî olan Zodiak sistemi, ters bir görüşle güneş ve yıldızların dünya etrafında dönmeleri nazariyesine dayanmaktadır. Bu esasa göre güneşin semada 12 burç üzerinde gezdiği tasavvur edilmiş ve her burcun içinde kümelenen yıldız mürtesemleri bazı şekillere benzetilerek ona göre isimlendirilmiş ve bu suretle bu sistem meydana gelmiştir. Şekillerin bazıları bir hayvan ismi almış, bazıları da bir efsanenin hikâyesi olmuştur. Ptolemeye göre bu hikâye ve şekillenmelerin aslının mevsimlerle mutabakat aranılarak meydana geldiği anlaşılmaktadır. Burçların, yaz aylarına rastlayan kısımları sıcaklığı, kuraklığı, kış aylarına rastlayanlar da soğukluğu ve rutubeti temsil etmişlerdir. Hayvan şekilleri gösteren burçlar da ona göre mana almışlardır. Meselâ, Aslan burcu güneşin timsali olmuş, (21 temmuzdan 21 ağustosa kadar) kuzey yarım küresini ısıtmıştır.

Yengeç burcunda gezegenlerin rastlaşması, dünyanın felaketlere sürüklenmesi, oğlak burcunda rastlaşması ise tufan alameti sayılmıştır.

Bir efsaneye göre de Güneyde bulunan Oryon burcu, Jüpiterin kızı Diane'nın tavassutu ile semaya yerleştirilen bir avcıdır. Bu avcı, kendisine hücum eden bir boğaya kalkan ile karşı durmaktadır. Ayağının altında, tavşan burcu vardır. Bu avcının arkasından Siriüs (Büyük köpek burcu) ve Procyon (Küçük köpek burcu) gelmektedir. Atlas ile Pleionun yedi kızları Pleiad'lar, Ülker, Süreyya, Pervin ve diğerleri bunların önünden kaçmaktadırlar... İşte bu hikâye, boğa burcunun efsanesidir.

Astrolog Verdier'nin kayıtlarına göre bu burç, talih bakımından omuzlar arasına gömülü kalın boyunlu, sırtlı,

toplu ve ağırca tipleri temsil eder. Bu tiplerin başları ekseriyetle bir tarafa hafifçe meyillidir. Kafa tasları geniş ve alınları kabarıktır... Patholojik bakımdan boyun ve gırtlak (Larynx) ve (Thyroid) hastalıklarına ve boyun gangliyonu rahatsızlığına uğrarlar. Zöhrevi hastalıklara da istidatlıdırlar. Bünye itibariyle ürkek ve melankolik olurlar. Umumiyetle karakterleri hassastır. Vefakârlık, sebat, inad ve ısrar da vasıflarındandır. Ayrıca, dogmatik, şüpheli ve tenkitçi olurlar... Hiddet ve şiddet göstermezler. Aksilikleri, münakaşaları sabırla karşılarlar. Fakat, sabrın sonunda hiddetlendikleri zaman hınçlarını tali maddelerden almaya kalkarlar. Heyecan onları çabuk ağlatır. Lükse ve hayata bağlı olurlar, ekseriyetle şakacılığı ve espri yapmayı severler...

Burcun güneşle olan münasebeti, tenkitçi, realist tiplere delalet eder.

Burcun Ay'la olan münasebeti: musikî severlik, muhafazakârlık.

Merkürle olan münasebeti: ağırlık ve derinlik. İyi niyet, sistemlilik ve mimarlık istidadı.

Bunrcun Venüsle olan münasebeti: zevk ve safa düşkünlüğü, artistik duygulara ve bilhassa musiki ile alakaya.

Burcun Marsla münasebeti: mazbut, vefalı, biraz süratli karar veren statik fikre işarettir.

Diğer burçlar üzerinde de aynı şekilde türlü karakterlerin kayıtlı olduğunu görüyoruz.

Bu kayıt ve vasıfların doğdukları esas, görüyoruz ki gülünç denecek kadar ciddilikten uzaktır. Gökteki bulutların da bazan bize, bazı simaları veya maddeleri hatırlatacak şekiller aldığı olur. Bu şekillerin birer ışık kombinezonundan doğmuş olmasından başka manaya gelmesi için çok geniş bir hayal karihasının hesaba katılması gereklidir.

İşte, Zodiaktaki çeşitli burçların da türlü şekiller alması, böyle bir hayâl izahından başka elbetteki bir mana ifade edemez. Kaldıki Zodiaktaki burçların tesbiti sırasındaki yıldız kümelenmeleri zamanla şekillerini o kadar değiştirmişlerdir ki bugün bazı yıldızların sırf tesbit ve taksim bakımından tertiplenmeleri düşüncesiyle yine burçlanma yoluna gidilirken, başka burçların topluluğu arasına alınmasında zaruret hasıl olmuştur. Yıldızların bu şekilde yer değiştirmeleri astronomide (precession) denilen bir hadise dolayısıyla vaki olmaktadır. Bu hadise sebebiyle fezadaki arz yörüngesinin kutup noktası yavaş yavaş kaymaktadır. Halen bu sebeple, kutup yıldızı (Ursa Minoris) yörünge kutbu ile bir derecelik bir açı farkı göstermektedir. Milattan 2800 sene evvel hakiki kutup yıldızı (Dragon) ismindeki yıldızdı. Hesaben, 14000 senesinde de (Vega) yıldızı kutup noktasıyla ancak 4 derece farkeden bir açı üzerinde bulunacaktır.

Bu hadise, yalnız yıldızların durumlarında değil, bizzat Zodiak burçlarının durumlarında da değişmelere sebep olmuştur. Bundan 2000 sene evvelki duruma göre, Zodiakta koç burcuna rastlayan mevki halen balık burcu tarafından işgal edilmiş bulunmaktadır. Diğer burçlar da da böyle değişmeler mevcuttur.

Astronomların yaptıkları hesaplara göre, fezada zodiak sisteminin ilk tasavvur edildiği zamanki şekliyle tekrar belirebilmesi için 26000 senesine gelinmek lâzım, ancak, bu zamana erişildiği vakit de bütün feza şartlarının aynen muhafaza edilmiş olmasına tabii imkân olamıyacaktır. Buna bugünkü fenni sistemin cevap vermesi mümkün değildir. Zira, bir kere yeryüzünden fezaya göz attığımız zaman gördüğümüz yıldızlardan hiç birisi aynı andaki durumunu ifade etmemektedir. Hatta belki, gördüğümüz o yıldız senelerce evvel fezada dağılmış bir hayalden başka bir mahiyeti kalmamıştır. Bildiğimiz gibi ışık, nasiyede 300.000 Kilometre hızla gitmektedir. Gü-

neş, dünyadan ortalama 149.600.000 kilometrede bulunduğuna göre ışıklarını biz 500 saniye sonra alırız. Ay da dünyaya ortalama 384.380 kilometrede olduğuna göre onun ışıkları da bize 1',17,, de erişe bilir. Bugünün fenni terakkiyat neticesinde yapılan kuvvetli ve elektronik teleskoplarla fezadan 5 milyar ışık senelik yıldızların tesbiti mümkün olabiliyor. O ışığın bize erişmesi için geçen bu kadar milyarlarca sene zarfında o yıldızın ne olduğu, nereye gittiği, ne mahiyet aldığını kimse tesbit edemez. Şu halde, hesaben tesbit edilen durumlar dahi aslında ancak âlem nizamı içinde beliren zaman geçişlerinin, aynı intizamla tekerrür etmesi ihtimali üzerinde durularak yapılmış rakkamlamalardan başka birşey değildir ki bu da mevhumdur. Bir hakikati ifade etmekten uzaktır.

Bu hususu teyideden başka bir vakıa da Doppler hadisesidir. Bu hadise, ışığın da ses gibi, yaklaşma ve uzaklaşma sırasında farklı titreşimler yaptığının anlaşılması üzerine meydana çıkmıştır. Meselâ, bir trenin düdüğü öterken tren bize doğru yaklaşırsa ses gittikçe daha kuvvetli gelir, uzaklaşırsa daha hafif tonda duyulur. Işığın ölçülmesi de, tayıf çizgileriyle spektroskopta görülmektedir. Bir ışık, spektroskopa tutulduğu zaman beliren çizgiler, tayfın en alt rengi olan eflatun renge doğru yer değiştirirlerse ışığın yaklaşmakta olduğunu, kırmızıya doğru yer değiştirmesi ise uzaklaşmakta olduğunu göstermektedir. Bu suretle ilerlemenin sür'atini dahi tesbit etmek mümkün olmuştur.

1914 senesinde, Amerikalı astronom Slipher, 15 adet spiral nebülözün tayıflarını fotografa almaya muvaffak olmuş ve bunlardan 13 adedinin kırmızıya doğru kaymalar gösterdiğini hayretle tesbit etmiştir. Bu hareket, nebülözlerin uzaklaştıklarına delalet ediyordu, uzaklaşma sür'ati ise ortalama olarak saniyede 640 kilometre cıvarında idi...

1929 senesinde de Astronom Hubble, bütün galaksiler dışındaki nebülözlerin gittikçe artan bir sür'atle dünyamızdan uzaklaştıklarını tesbit etmiştir. Bu hadise daha sonra, Hooker ve Hale teleskoplarıyla çalışan astronom Humason tarafından tekrar tekrar müşahede edilmiş ve uzaklaşma sür'atinin gittikçe artarak devam ettiği kat'iyetle anlaşılmıştır. Ölçüler yapıldığı sırada, meselâ başak burcu dünyadan 33 milyon ışık senelik mesafede saniyede 1200 kilometre hızla uzaklaşır halde bulunmuştur.

Büyük ayı yıldız topluluğu da, 500 milyon ışık senelik mesafede saniyede 14.900 kilometre sür'atle uzaklaşır halde idi. Hydrus burcu ise, iki milyar ışık senesi mesafesinde saniyede 61.000 kilometre hızla gidiyordu...

Galaksiylerin bu suretle devamlı bir uzaklaşma yolunda olmaları bilginleri hayretler içinde bırakmıştır. Hubble, yaptığı hesaplar sonunda galaksiler arasında mesafe ile sür'at bakımından bir münasebetin mevcut olduğunu tesbit etmiştir. Bu münasebet, halen 3,62 ışık senesini bir (parsek), saymak suretiyle, her milyon parsek başına saniyede 50 kilometrelik bir hız ifade etmektedir.

Bu hal, fezanın şişirilen bir balon gibi gittikçe genişleyen bir hal aldığını açıkça göstermektedir. Bu balonun üzerine işlenecek küçük lekeler, biribirinden uzaklaşan damlalar halindedir. Hiç biri merkez değildir. Bunlardan herhangi biri üzerinde duran bir gözcüye göre, diğer bütün damlalar devamlı olarak uzaklaşır haldedirler.

Fezada, galaksilerin büyüklüğü hakkında bir fikir edinilmek istenirse, bu hususta en sağlam bilgi tabii en yakın yerden edinilebileceğine göre, bizim güneşimizin manzumesinin de içinde bulunduğu galaksinin, saman yolu ile beliren kısmı içinde en parlak olarak görülebilen yıldız sayısı 7000 kadardır. Güneş bu sistemin pek kenarında, galaksi merkezinden 30.000 senelik ışık mesafesinde bulunmaktadır. Galaksinin baştan başa uzunluğu ise

100.000 ışık senelik mesafededir. Galaksinin kalınlığı 3000 ışık seneliktir. Galaksinin terkibi, kısmen yıldızlar, kısmen de nebülöz halinde gazler ve tozlardan mürekkeptir. Bunların hepsi galaksi merkezi etrafında dönmektedirler. Bizim güneşimiz, saniyede 216 kilometre hızla gitmek suretiyle bu merkez etrafında devresini tam 220 milyon senede yapmaktadır. Güneş, galaksi içinde küçücük bil yıldızdan ibarettir ve fezada bu gibi yıldızlar sayılamıyacak kadar çoktur...

Bu suretle, azametini belirttiğimiz galaksi, diğer galaksilerle bir topluluk halinde galaksiler grubu meydana getirmekte, bunların dışında da nebülöz ve bulut halinde birikmeler bulunmaktadır.

Bütün bu izahlar, bu güne kadar yapılan keşiflere göredir. Devamlı olarak yeni keşiflerle hiç bilinmeyen yeni alemlere girilmekte ve sonsuzluğun hakiki manası o zaman biraz anlaşılmaktadır.

Eni boyu belli olmayan bu nihayetsizlik içinde, yalnız güneşimizle onun etrafında dönen gezegenleri dikkate alsak bile, yer kabuğu üzerinde tabii hadiselerin meydana getirdiği bir (insan) varlığının, bu kabuk üzerindeki hayat mücadelesindeki çırpınışlarını, falan gezegenin falan burçla falan şekilde hendesi bir mürtesem göstermesiyle manalandırmanın nasıl mümkün olabileceğini tayin etmek ciddiyetle sağlanacak bir keyfiyet olabilirmi ? Haydi uyduralım da oldurmaya çalışalım... Nasıl ?... Bu inkişaf hamlesi içinde ne burçlar yerli yerinde, ne de yıldızlar... Kim bilir, rakkamların insicamı içinde kıymet alan o yıldızlardan herhangi birinin yanında, hesabî düzeni tamamen altüst edecek yeni bir gezegenin doğmadığı ve yahut bu güne kadar yapılan müşahedelerden kaçmış eski bir kütlenin ortaya çıkamayacağı ne malum?... Haydi diyelim ki, astronomik hareketlerin insicamı içinde her yıldız, astrolojik tahminlerin kurulduğu zamanki

durumu muhafaza etti. Bu günkü ilmin eriştiği büyük keşiflerin karşısında nasıl, güneşi ve gezegenleri, dünyayı merkez yapıp etrafında dolaşır halde tasavvur edelim? Astroloji nihayet, an'ane ile gelen bir sembole dayanır. Bu ananenin esası ise tamamen hayaldir, başka türlü olmasına imkân yoktur, vakıalar meydandadır... Evet, güneş, sıcaklığı, kuvveti, aydınlığı temsil eder ama buradan doğuş günü ve yeri itibariyle güneşin bulunduğu zodiak zayiçesine rastlayan bir insanda mutlaka hayatiyetin bulunacağı, kalp deveranının fazla olacağı, bünyenin atletik mahiyette olacağı, psikolojik bakımdan irade kuvvetine sahip olacağı, ihtiraslı, cesur, kumanda etmeye ve büyüklüğe hevesli olacağı hangi kıstasla prensip haline konulabilir ?... Görülüyor ki, bütün bu vasıflar güneşin, kuvvetli ışık kaynağı olarak insana kendini kabul ettirmiş olmasından doğmaktadır.

Dünyada güneşten sonra dikkati çeken tabii mehtaplı gecelerin süsü olan aydır. Onun da vasıfları, taze, rutubetli görünmektedir. Şuhalde, vücutteki mayilerin kanın, mide asidinin ve tenasüli bünyenin hareketleri de onunla alakalı olacaktır.

Meselâ Venüs... Parlak, güzellik ilahesi... Bu gezegenin güneş etrafında, Merkürle dünya arasında bir yörüngeye sahip ve güneş ışınlarını kuvvetle aksettirmesi dolayısıyla kuvvetli ışık veren alelade bir feza küresi... Astronomik etüdlere göre 12 Kasım 1962 de dünyamıza en yakın mesafeye gelecek... Artık Zodiak sistemi ile yörüngesinin karşılaştığı kademeler kim bilir ne tefsirlere yol açacak?... Bu yıldız da, astrolojiye göre cazibe, emiş kuvveti, seksüel gücü temsil etmekte imiş... Hatta, bu gücün bilhassa kadınlarda daha belirli olduğuna işaret var. Bu yıldıza göre zayiçesi tutanların tipleri zarif ve feminin olurmuş.

Konuyu daha fazla yaymaya artık sanırım ki lüzum

kalmadan ,astroloji denen bil ilmin bahis konusu edilmesinin mümkün olamıyacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Şu halde, yüz yıllar boyu insanları derin etüdlerin kıvrımları içinde terleten, hususi mütehassısları ve münecimleriyle tarihte kendine has sahifeler kazanan bu mefhum nedir ?...

İşte, insanları ilmi cephesi içinde bile yakalıyarak fikirlerini hürriyet sahasının dışında dar bir sistem içinde boğulmaya sevk eden dogmanın sinsi kudreti... Bereket versinki fikir, kendi varlığının tabii teşvikleri içinde daima hakikati aramak ihtiyacıyla da çırpınmaktadır. İşte, bu çırpınışla, yanlış yolda da yürünse, yine ilmin nuru ile beliren hakikatler, bulutlar arasından kendilerini göstermekte ve insanlığı dogmanın nihayetsiz karanlığında boğulmaktan kurtarmaktadır.

Masonluğun ideal olarak benimsediği fikir hürriyeti, işte insanlığın bu nura kavuşmasını sağlayacak olan en kuvvetli ve en sağlam davasıdır.

AHLAK HAKKINDA

★ N. E. OLCAY ★

Kadim Yunan lisanında ETİQUE — Örf ve âdet bilgisi olarak Aristo tarafından kullanılmış olup pratik felsefede "Ne Yapmalıyız?, Nasıl hareket etmeliyiz? sualini cevaplandırmaya çalışmaktadır."

Ahlâk, vaziyeti tesbit için geleneklere göre harekâtı insanın meslekî durumunu olgunlaştırmak, olanı olması icabedene göre imkânlaştırmaktır. Ahlâk dünya alanında hayat için kıymet teşkil eden manzumeye bir gidiş ve gerçeklik bahşederek ferdi uyandırır. Bu şekilde modern telakki ettiğimiz insana bir zihniyet, bir görüş vererek harekâtı tanzim etmek azmindedir. İrade sahibi bir insan ahlak çerçevesi içinde nizam, intizam ve ahengi ile temel taşı olarak cemiyette yer alır. Ahlâk, karakterde fazileti doğurur. Buda mutlak olarak bir kıymettir. Örf ve adetler zamanla değişebilir. Fakat ahlakî kıymetler, mevkiini muhafaza ederler. Bütün bunlar sistem halinde morali bulur. Bunları seçmek hususu şahsın hüriyetine bağlıdır. Her vakitki değerler sisteminin yegâne cevheri iyilik mefhumudur.

O halde Ahlak Nedir ?

Ahlâk, en iyi hareket tarzının ve en iyi hayat şeklinin ne olduğunu tespite çalışır. Ahlâk., iyiliğin, vazifenin ve ideal hayat nizamının ilmidir. Ahlâk., namuslu adamın psikolojisi demektir. Namuslu adam iyi hareket eden, vazifesini yapan adamdır.

Dünya kurulduğundan beri her devirde ahlakın bozulduğundan şikâyet edilmiştir. Bu şikâyetlerden bir kısmı ahlakın yeni ihtiyaçlara göre gelişmesinin bozukluk

sayılmasından dolayıdır. Fakat mühim bir kısmı gerçekten içtimaî hayatı sarsan ve istikbalî tehlikeye koyan muaşeret ihtilalini ifade eder. Bu itibarla mukayeseyi yaparken dün ile bugünü ahlak farkının tespitinde, dün ile bugünün ihtiyaç farkını nazarı itibare almayı unutmamalıdır.

Başlıca ahlak kusurları yalan, hırsızlık, kıskançlıktır. Ahlaksızlığın sebepleride şunlardır. Şefkat ve otorite ölçüsüzlüğü, lüks hayat, çocukları nazlı büyütmek, bazı eğlence yerleri, çocuk ve gençlik yayınları, sokaklar, hürriyetin kötüye kullanılması, hürriyet ile otoritenin ayarlanmamasıdır. Ahlakın ayrıntılarında değişmeler tabiidir. Fakat millet ve vatan sevgisi, fazilet, doğruluk, sadakat, çalışkanlık, vazife aşkı gibi esaslar asla değişmez. Halbuki bugün onlarda sarsılmış görünüyor. Tehlike oradadır.

Ahlak diyarinin kıymetleri şöyle taksim edilir.

1 — Şahsi Kıymetler : Hayatın mevcudiyeti, kendini tanıma, faaliyet, ıztırap, kuvvet, irade hürriyeti, ileriyi görüş, gayeye ulaşma kudreti.

2 — Faziletler : Adalet, hikmet, cesaret, kendine hakimiyet, hemcinsini sevmek, hakikati seçiş, samimiyet, sadakat, itimat, iman ve kanaat.

3 — Hususi Ahlakî Kıymetler : Sonsuz insanlık sevgisi, fikrî mülkiyet vediası, şahsi değerin yabancı şahıslara verdiği değer, ideal kıymetlere ait sevgi.

Ahlâkın Menşei

T A B İ A T

Efsane Mitoloji

Zekânın muhayyile tarikile kuvvetlenmesi

İ N S A N

Dinî Efsaneler	Sıhrî Efsaneler
Ahlâk Hareketleri	Estetik ve Pratik (Örf ve Adetler)

Z E K A

Mukaddes Kitaplara Bağlı Dinî	Tabiata Bağlı Layik

Cemiyet içtimai kuvvetler manzumesinin teşekkülü——» Örf ve adetler ——» Normlar ——» Ahlak nizamı = Terbiye ——» Hukuk ve Kanunlar

İLİM OLARAK AHLAK : Ahlak iyiyi ve iyi olmıyanı bize izah eden, hayattaki bekamızın ve inkişaf kabiliyetimizin şekillerini ve hareketlerini gaye ve ideallerinin tasvir ve şeraitini gösteren benimseme kudretine denir.

Ahlak bize şu sualı cevaplandırır. İyi ve iyi olmıyan nedir ? Hareket tarzımız nasıl olmalıdır? Negibi hareketle neticeye varabiliriz? Fertle cemiyetin rabıta şekilleri nasıl olması icap edeceği, iradenin hareket tarzlarımızı bağlama kudretini tanzim etmiye çalışır. İç dünyamızın iyi diye kabul ettiği bütün silsileye ahlak demek icap etmektedir. Bu da mustakil hislerimizin umumiyetle iyi olarak telakki edilen ve ona mustakil bir şekil ve metod vererek ilim kalıbına sokan maddelerdir ki buna ETİQUE denir.

AHLAKIN METODLARI : Ahlakı bir metoda bağlamak için bilgi nazariyesinin normatif prensiplerini mantığa isnadettirmek zaruretindeyiz. Burada hataya düşmemeye gayret etmek lâzımdır. Kaideler ve prensipleri düşünce ve bilgi metoduna bağlamak ve bunları hakikate ve

ihtiyaca bina ettirmek gerektir. Kanunların inkişafına hadim olan ahlak metodları iyi adetlerin kıymetlenmesini ve gerçekleşmesini bir vazife olarak telakki eder. İyi ve kötüyü tefrik ederek normlar halinde ampirik ve spekülatif bir surette tavsif ederken, olması icab eden ideal olarak gösterir. Burada ahlaki, içtimai bir müessese olarak tetkiki sosyolojiye ait bir mesele olduğuna göre cemiyetin baskısı dediğimiz tezahürü ile izah ettiğimiz nazariyedir. Diğeri ise içtimai insiyak dediğimiz spontan kuvvetlerle izah edilen nazariyedir. Birincisine göre ahlak, dışarıdan içeriye, ikincisine göre içeriden dışarıya akseder. Birincisini en iyi temsil eden DURKHEİM'dir. İkincisinide WESTERNMARK temsil eder. Birinci görüşe LEVY BRUHL ve MAK WEBER'i ithal edebiliriz. İçtimai psikoloji sahasında Mc DOUGELL ikinci görüşün taraftarıdır. DURKHEİM'de içtimai ahlakın iki karakteri vardır. Biri objektiv diğeri sübjektivdir. Birinin vasfı iyilik, diğerinin vazifedir. Yani, iyilik ahlakın hedefi, vazife ise ahlakın hareket noktasıdır. KANT ve EFLATUN'un ahlaklarını birleştiren bu görüş sosyolojik ahlakta görülmektedir.

İyiliğin değerini bize telkin eden cemiyet bulunduğu gibi ahlakî şuuru yani vicdan, mükellefiyet ve vazife duygusunuda doğuran cemiyettir. Her ikiside içtimai baskının eseridir. Bu baskı iç hayatımıza sokulduğu zaman vicdan şeklini alır. Fakat bu baskının müeyyidesi münteşirdir. Ya vicdan azabı şeklinde subjektif, ayıplama, istihzah, takbih şeklinde objektif olur. Fakat ikiside ceza kadar katileşmez. Bunun için hukukun müeyyidesi organize olduğu halde - ceza şeklinde - ahlakın müeyyidesi yalnızca münteşir olarak kalır.

DURKHEİM'e göre ahlak ile hukuk arasında adeta derece farkı vardır. Bu bakımdan ahlak hukuktan daha deruni ve gönüllü isede diğer bakımdan müeyyidesi daha zayif ve daha sathidir. Bu görüş tarzı ahlakin ya kuvvetini inkâra varır yahutta başka bir müeyyide aramıya

sevkeder. DURKHEİM sosyolojisi bu müeyyideyi bulamadığı için ahlak ile iktisat, hukuk gibi diğer müesseseler arasında fark yapmak isteyen diğer sosyologlar meydana çıkmıştır. Bunlar RİCHARD, GASTON, SCHAFFLEY gibi.

Bunlar ahlaki üstün diye sayarlar. Bunu izah için içtimai determinizmi bir nevi hürriyet fikri ile uzlaştırmaya çalışırlar. Halbuki bu fikirler Eclectizme düştüğü için zayıf kalmıştır.

SPENCER'in tepki nazariyeside hep yarım kalmıştır.

Baskı ve çatışma üç şekilde tezahür eder.

1 — Marazi şuur hadisesini doğurur. (complex) : Burada insiyaklar baskıyı ezmiş veya kırmıştır.

2 — Suç hadisesini doğurur : En karakteristiği yalandır. Yalan insiyakların baskıya karşı icap ettiği hiledir. Ve çatışma hal suretinide bu şekilde bulmuştur.

3 — Ahlaklılık baskı ile insiyaklar arasında çatışma, itiyat ve karakteri meydana getirir. Yani bu çatışma çözülme noktası olacak yerde bir sentez olmuştur. Se sentez itiyatlarımızın neticesi olan karakterlerimiz meydana gelmiştir. Ahlaklılık aksiyon içerisinde ortaya çıkar ve onun ölçülü ahlakı tercübedir.

İçtimai tekâmülün iki mühim noktası teyehhüç ve nehiydir. Teheyyüç öyle bir safhaki henüz daha baskı ile insiyak arasında intibaksız çalışmaların bulunduğunu gösterir. Bu safhada marazi şuur, çocuk şuuru, iptidailerin sıhri ve dinî şuuruda verdır. DUPRE ve LOGE'a göre bu teheyyüç hadisesi iptidailerin dini ve sıhri tasavvurları, mantıktan önceki zihniyetini gösterir. Mesela yaşlı bir adamın şuurunda devam etmekte olan fal, büyü, sihir gibi mantıktan önceki itikat izleri ve marazi şuurun izleridir.

Nitekim yalanda ayni surette Fabilation şeklinde bu intibaksız çatışma hadiselerine bağlıdır.

Yalancı yalnız yalandan istifade etmek için değil, ekseri gayri meşru bir surette baskının zahmetlerinden kaçınmak için yalan söyler ve bunun consiance haline getirerek tabii olmayan bir faidecilik görür ve gittikçe şuuri bir şekil alabilir. Baskı insiyak çatışmasında eğer muayyen itiyatlar ve karakter teşekkül edemezse baskının güçlüklerinden korunmak için yalan insiyakların meydana getirdiği bir zaruret olur. Görülüyorki ahlaklılık ne Durkheim'in dediği gibi baskıdır, nede Westernmark'ın dediği gibi insiyaktır. Nede Richard'ın dediği gibi bunların toplamıdır. Fakat bunların bir nevi çarpımıdır. Ve bu çarpım içinden meydana çıkar. Kendine mahsus müeyyidesi olması bundan ileri gelir. Çünki ahlaklılık bütün şahsiyet demek olduğu için onun müeyyidesi sosyal muvaffakiyettir.

Ahlakın vazifesi, Wundt'a göre insanların arasında sevgiyi yaymak, bu şekilde örgü adet bilgilerini içtimai şuu içerisinde, adalete, hürriyete, hakka yer vererek onları afakî bir tasavvur ve obje haline getirmektir.

Ahlakî prensipler bir antropoloji tahlilleriyle milletler psikolojisini medeniyet tarihi ile meşgul olarak temel vücuda getirmeyi çalışır. Böyle bir yol ilmi reflekslerle örfü adet bilgisinin tarifini vücuda getirmeye özenir. Muhtelif milletlerin etique sistemlerin tenkid ederek birbirlerne rabıta tesislerine imkân hazırlar. Ayni zamanda prensiplerinin inkişafını temin ile bir kıymet teşkil eden muhtelif safhaları tayin ederek bunları aile, hukuk, hükümet ve cemiyete malederek podagoji, hukuk felsefesi ve tarifi ile ayrı ayrı meseleleri tahlile yeltenir.

AHLAK VE DİN : Din bütün dogmalarına rağmen ahlakın üzerinde müessir midir ? diye düşünmek doğru olur. Evet din otoritesi bakımından ahlaka lüzumlu ve faidelidir. Bunların hangi noktalardan birbirine faide temin ettiği ve ne zaman ahlakın dine ihtiyaç kalmadan ce-

miyette kendi doktrinlerini kurmak kabiliyetini malik olabileceğine de düşünmek gerektir. Acaba din olmayınca dinden mustakil akli bir ahlak yani yaşanan hayatın tecrübesinden elde edilmiş bir ilmi ahlak olamaz mı ? Din bize dogmatik bilgiler veriyor. Bunlar insanı şüpheciliğe götürüyor. Fransada Auguste Compte zamanında Laisizm ilan ettiği zaman bir laik ahlak cereyanı ortaya çıkmıştır. Laik ahlak olabileceği gibi dinsiz (Até) kimseler bile ahlaklı olabilirler. Fakat cemiyet üzerinde dinin tesiri şiddetli olduğu devirlerde dini ahlak, dini telkinlerle verilebilir. Dinin içtimai kıymetlere mihrak olması meselesi umumiyetle kıymetlerin mahiyeti meselesi olarak alınmalıdır.

Mihrak vazifesini görecek kıymetin negibi vasıfları olması lazım geldiğini düşünürse bir maiyet meselesi şeklini alır. Kendimize şu suali sorabiliriz. Kıymetler bakımından mukaddes nedir? Mukaddes demek, mutlak olan zamanda ve mekanda hudut kabul etmeyen şart ve kayda tabi olmayan demektir. Halbuki içtimai kıymetler şart ve kayda tabi olmayan demektir. Yaşamak mahdut bir fasıla içinde alçalan ve yükselen hayat enerjisi il ölçülür. Ne ölümden sonraki zamana şamildir ne de bizden önceki mevcutlar hakkında fikir verir. Meselâ: birşey kıymetlendirirken kendimizde mevcut olmayan şeyin eksikliğini duyarak hüküm veririz. Bu hüküm egoist temayüllerimizin bir ifadesidir. Nitekim mutlakiyet kesbeder gibi görünen vicdandaki şahsa göre değişir. İnsan nekadar egoizmden süzülmeye muvaffak olursa okadar vicdanlıdır.

Laisizmi tetkik ederken din ile ilmi göz önünde tutmak lazım gelmektedir. İlim lâdinî, din ise lailmidir.

İnsanın iki ihtiyacı vardır. İlim ve din bu iki ihtiyaca tekabül eder. İlmle din arasında zıddiyet yoktur. Yalnız emir ve nehi bakımından dogmatikdir. Zıddiyet görenler ya müfrit mutaasıplar veya müfrit ilimcilerdir.

Yalnız din zorlandığı zaman dinsizlik doğmuştur. Dininde ihmale uğradığı zamanlar din ihtiyacının doğduğu görülür. Bu ruh halidir. Tazyik edilen şeye doğru meyllet-mek görülür.

HUKUK VE AHLAK : Hukuk ve ahlak, karakterleri icabı birbirine benzer gibidir. Her ikiside insana dışarıdan tesir eder. Her ikiside hareketlerimize emredici bir tavır takınır. Fakat biraz dikkatle bakılınca müeyyide dediğimiz bu emredicilik birbirinden farklıdır. Bu fark yüzündendirki hukukla ahlakın dilediği çoğu zaman çatışır. Her hukuk kaidesinin içinde bir ceza tohumu vardır. Ve onun yaptırıcı kuvveti bir ceza teşkilatını şart koşar.

Hukuk devlet demektir. Onsuz devleti tasavvur etmek güçtür Hukuk, devletin görünür hale gelmesidir. Bundan dolayı (Hukuk Devleti Sözü Yanlıştır, Neredeki devlet vardır orada hukuk mevcuttur. Hukuk sisteminin adil esaslara dayanması veya zalim olması başka bir davadır. Hukuk düzen demektir. Zıttı anarşidir. Anarşinin bulunduğu yerde ise devletten bahsedilmez. Görülüyorki hukukun karakteri tamamiyle içtimaidir, ve bir yasaklar sistemidir. İptidai hukuka doğru gidildikçe bu yasaklar sistemi daha sert bir tavıra sahiptir. Kaideyi bozanlar daha ağır cezaya çarptırılır. Halbuki ahlakj harkeetlerde görülen ihmal sadece ayıplanır. Topluluk tarafından hoş karşılanmaz. Hukuk insanı kötü kabul eder. Bundan dolayı o bir ceza sistemidir. İyi hareketler için mükafat dağıtmaz. Kaideye uygun hareket eden sadece vazifesini yapmıştır. Ahlak ise tam tersine insanı iyi kabul eder. O bir yasaklar ve cezalar sistemi değildir. Hukuk cezanın nev'ileri ile uğraşır. Onları insanların kötü hareketlerine göre ayarlamaya çalışır. Ona göre adalet suçla ceza arasındaki ölçünün haklılığına dayanır. İtaatsızlık ve tecavüz hareketleri olmasa idi kanuna lüzum kalmazdı.

Ahlak kanunun zıddına olarak kendi normlarını teşkil ederken menfi olanı değil, müspet olanı düşünür. Ah-

lak adaletsizliğin, korkaklığın, benciliğin, cimriliğin üzerinde durmaz. Onun için mühim olan adalet, cesaret, cömertlik, feragat gibi faziletlerdir. O iyi hareketlerin şartlarını araştırır. Onları gerçekleştirmek ister. Kötü hareketler, üzerinde durulmıyan menfi kuvvetlerdir. Halbuki hukuk içtimai düzeni bozanlara karşı ceza şekillerini düşünür ve kaidelerini "iyiye ve faydalıya" göre değil, kötü ve zararlıya göre tanzim eder.

Halbuki vazife içimizin tasvip ve takdirine kulak vermez. Vicdanlar istişareyi akla getirmez. Ahlaki vazife ise bizi iyiliğe sevkeden bir iç konuşmasıdır. Bundan dolayı ahlakın hedefi ferde, hukukun hedefi ise cemiyete yönelmiştir.

Ahlakla hukuk otorite olmak ve emretmek bakımından birbirine benzerler. Fakat bu otorite hukukta dışarıdan gelir. Ahlakta ise içeriye dönüktür. Biri siyasi teşkilât olur. Devlet olur ve onun bünyesi çatışma kurar. Diğeri adalet olur ve fazilet olur ve siyasi otoritenin içine nufuz ederek ahlaklaştırmaya, ferdin hür iradesi ile özleştirmeye çalışır.

Hukuk ve ahlak arasında müşterek bir temel mefhumu vardır. Adalet, Herikisininde hedefi onu gerçekleştirmektir. Fakat hukuki adaletle, ferdi adalet duygusu çok zaman çatışır. Bu çatışmada ahlakın cevherini teşkil eden hürriyetin rolü vardır. Ahlak hür olmak ister ve adaletin bu hürriyet isteğine göre ayarlar. Halbuki hukuk adil olmanın peşindedir. Bundan dolayı hürriyeti adalete göre ayarlar. Daha doğrusu hürriyeti ve onun hudutlarını kendisi tayin eder. Başka bir irade tarafından tayin edilen hürriyet, kelimenin hakiki manası ile hürriyet midir ? Sosyal irade, ferdi iradeyi tayin ettiği zaman şüphesiz artık ferdin iradesi ile tayin edilen hürriyet ortadan kalkar.

Diğer taraftan hiçbir hukuk içtimai düzeni kurmak

ve bir devlete bağlı bulunmak bakımından kendisinin ideal olduğunu iddia edemez. Eğer ideal bir hukuk gerçekleşebilseidi yani onun emirleri vicdanrmızın bir nevi dileği haline gelse idi o zadan ferdi hürriyetle içtimai düzen uzlaşabilirdi. Fakat mevcut hukuk sistemlerine böyle bir şeref vermeğe imkân yoktur. Çünkü bizzat hukuk sistemleri kendi aralarında uzlaşmış değillerdir. Kaideleri bütün insanlık sistemi için cari olan bir hukuk sistemi kurulduğu gün hürriyetin adalete karşı ağız açmaya hakkı olmaz. Çünkü böyle bir dünyada adalettan hürriyet adına şikayet hürriyeti, ahlakın red ettiği menfi ihtirasların emrine vermek olur.

Görülüyorki ne hukuk ahlaktır, nede ahlak hukuktur. İnsanlığın gayesi, hukuku ahlaka, veya ahlakı hukuka irca etmek değil, ahlakla çatışmayan bir hukuk sistemi kurmak olmalıdır. Bunun için herikisinin adalet meselesinde anlaşmış ve birbirini ikna etmiş olması şarttır.

SANAT VE AHLAK : Tabiat kanunlarını sosyal bir temele bağlayan ahlakı bir kudret olarak görürken arzulanan iyilik ve güzelliğin kainattaki şekli vicdan kudretinin iyide ve hakta bilgi ile müttefik kabul ediyoruz. Tekamülün ahengini iradenin oluşundaki yaratılıcığında görüyoruz. EFLATUN'un diyaloglarını okuyan kimse hem hakikatin ışığını hemde şiirin lezzetini tatmış olur. Platon, güzeli "hayrın ve hakikatin" yanında daima aşkın gayesi olarak zikreder. Şüphesizki hakikat ve ilim en güzel şeylerdendir. Hatta mutlak güzellikle komşudur ve onunla birleşir. Eflatun "cumhuriyet" adlı eserinde kati olarak ilimden ve hakikatten daha güzel birşey bulunduğunu ve bu şeyin "hayır = ETİQUE" olduğunu söyler. "Hayır" idesini ilim ve hakikatın prensibi olarak telakki et. Hayır fikrinin onlardan müstakil olduğunu, güzellikte onları geçtiğini düşünürsen aldanmazsın. Mademki hayır ilmi ve hakikatı vücuda getiriyor ve onlardan daha güzeldir, öyle ise onun güzelliği, bütün ifadenin üstünde bulunmalıdır.

Eğer güzellik hakikate ve ilme üstün bir prensipte bulunuyorsa onu doğrunun şaşaası addetmekten ziyade hayrın şaşaası demek doğru olur. Bu sonuncu tarif Eflatunun ruhunu mükemmel bir surette ifade. Platonun düşüncesi güzelliğin "Kemâl" ile yahut "Hayır" ile ayni olmasıdır. Hayır bir cevherdir. Güzellik, nizam, hakikat ve onun sıfatlarıdır.

Aristo'ya gelince "güzel ve iyi" eşyanın özenli nispetlerinin görünüşleridir der. İyi ile güzelin farkı iyinin daima aksiyon içerisinde bulunmasından güzeli ise hareketsiz eşyada yerleşmiş olmasındandır.

PLOTİN'e göre sanat güzelliğin yaradılışını sarfedilen faaliyettir. Güzel, maddeye tahakküm eden, ve onu kendi birliğine tabi tutan formdur. Güzel ruhun bedende, zekânın ruhta, allahın zekada inhikasıdır.

Ruh, güzelliği olan şeyle kendi arasında bir yakınlık duyar. Ona daha çok yaklaşmak, onu kazanmak, onunla bir olmak ister. Ruh duygularımızla, bilinen varlıktan yüksek olduğundan dışarıda mahiyeti ile bir olan veya mahiyetine benzeyen bir varlık görünmesi ile bir sevinç duyar taşar ve kendi mahiyetini düşünmiye başlar. Suret güzelliğin prensibi olduğundan cisim ruhun sureti, ruh zekanın sureti ile güzeldir. Bizzat suret olan zeka ise güzelliğin kendisidir.

İyi ise bizzat güzellik prensibidir. Hülasa güzel surettir, suret ruhtur, çirkin maddedir, muayyen olmayan sureti bulunmayan şeydir.

Aristo da maddesiz suret birşey değildir.

Plotin de ise suret kendi kendine bir prensiptir. Madde kısır olduğu halde suret zengin bir kudrettir. Güzelliği aksettirmeye yarıyan objeyi o, biçime koyar. Reel alem ideal alemin hayalidir. Bu alem o alemin güzelliğini aksettirir. Demek oluyorki hersanat eseri mutlakta mevcut-

tur. Onu görülen alemde gerçekleştirmek kalır. Bizzat ahlak bu bakımdan aynı zamanda her yaratıcı hem sanatkar, hemde şairdir. Alem bir sanat eseridir. İlahi bir şiirdir. Sanat, güzel ve iyi bu bakımdan mütalea edilmelidir.

FELSEFE VE AHLAK : Felsefenin ahlak hakkındaki görüşünü temellendirebilmemiz için herşeyden evvel felsefenin ne olduğunu bilmemiz icap eder. Bizce felsefe her devrin ve her şahsın kendine göre tarifi olduğu gibi, her gelecektede daima değişen bir tarifle karşı karşıya kalacağız. Bugüne kadar felsefe, bütün ilimlerin şahikasına çıkan ve hepsini kendinde toplayan bir ilim olarak kabul edilmekte idi. Vaktaki her ilim kendi istiklaliyetini kazandıktan sonra felsefe bununla ancak o ilimle olan irtibatını muhafaza edebilmektedir. Mesela ahlakı ele alalım.

Ahlak, vaktı ile felsefenin ilim çerçevesi içerisine girerdi Vaktaki ahlak kendi istiklaliyetini ilan ettikten sonra "Ben sadece ahlak ilmini tetkik etmek için felsefe ilmi ile mi meşgul olmalıyım"?. suali hatıra gelir. O halde felsefe bugün için bilgilerimizin esbabı mucibesi olan neden bilebildiğimizi ve bu bilginin nereden neş'et ettğini anlamayı tahlile yelteniyor. Belkide bu tarif yarın bambaşka bir şekilde tecelli edebilir. Mevzumuz Etique olduğuna göre felsefi görüşler ve felsefi tarifle hangi noktalardan felsefe Etique ile irtibat temin ediyor. Bunu tahlile çalışalım.

Felsefe bize düşünen bir kafanın düşüncelerden ziyade sentezci bir kafa olmasını amirdir. O halde buna lüzum olan malzeme herşeyden evvel akıl ve idraktır. Biz akla nereden ve nasıl varıyoruz. Onu tahlil edelim. İnsan mefhumu bir kısmı tabiata bağlı olduğuna göre buna "hayvan kısmı" olarak vasıflandırırız. Diğer kısım ise hassalar aleminde akıl ve irademizle kendi kendimizi bilmeyi ve tanımayı idrak eden bir aklın varlığına ve mevcudiyetine gelmiş bulunuyoruz o halde hassalar aleminden başlıyarak akıl alemine girişimiz bize birtakım intelejibl sa-

halar yaratıyor. Bu nedemektir? Bu demektir ki akıl istiklaliyetini dolayısı ile insan autonomisini kazanmış oluyor. Bu autonomi tabiat kanunlarını ve hadiselerini müşahede eden akıl kendine göre bir takım akli kanunlar ve kategoriler yaratıyor ve bununla işe başlıyor.

Şu fikir aklımıza gelebilirdi. Akıl insanda mevcut olduğuna göre aklın akıl olduğunu idrak etmek mümkün olabilirmi idi? Akıl ancak kendi varlığında ve kendi sahasında kanunlarını yaptıktan sonradır ki aklın idraki bir autonomi teşkil eder. O halde aklı ikiye ayırabiliriz.

1 — Nazari Akıl 2 — Ameli Akıl

Nazari Akıl concré, mücerret ve sübjeyi obje yapan akıldır.

Ameli Akıl ise ne olduğumuzu ve ne yapmak icap ettiğini ve nasıl cemiyete faydalı olabileceğimizi öğretir. Şu halde aklın gayesi ahlak ve metafiziktir. İşte felsefenin ahlaka giriş şekli bu suretle oluyor. Ahlak kaideleri ve münasebetlerinin gerek ahlaki bakımından tahlil ettikten sonra, felsefe bakımındanda bunun sentezciliğini yapmak vazifesi felsefeye düşmektedir. Esasen Etique istiklaliyetini ilan etmezden evvel bu konuda kendi iç alemine alan felsefe bu vazifeyi de yapmakta idi.

Ahlakı birçok yönden tahlil ettik. Ahlaka dinin tesiri ve dinin dogmalarından uzaklaşıldığı zaman akılla varılan bir Katagorische İmperativ yani olması icap edene doğru gidiş ve bu gidişin gönül ferahlılığı ile oluşu ve nihayet sanata iyinin durumu, felsefe ile olan münasebeti bize gerçek dünyamızda ideler alemini yaratmaktadır. Görülüyorki en yüksek ide iyilik idesidir. İyi daima gerçek olan ve iyi olandadır. Şu halde ide bir nurdur. Oradan herşey fışkırır ve tecessüm eder. Uluhiyetin bir müşabihidir. Hüviyeti hakikatte ve güzellik ruhunda parlar. Tefekkür ve gerçeklik ondadır. Hakiki oluşta o vardır. Varlıkta herşey iyi olandadır. İyi olan varlıksa gerçek oluşudur. İyi bir büyük, gerçek bir büyüktür.

Masonik Bir Konferans

Dr. Avni KARABECE B.·. tarafından

(İzmir)

Aziz Kardeşlerim,

Bu gün bu mümtaz topluluk huzurunda görüşmek istediğim mesele, aramızdaki ideâl birlik ve beraberliğini yakından ilgilendiren bir problemdir. Bazı kardeşlerimiz, kalplerinden ve vicdanlarından taşan bir duygunun etkisi altında, Masonluğun ne için daha verimli ve aktif metotla çalışamadığını düşünmektedirler. Çok kardeşlerimiz, mesleğimizi daha fazla değerlendirmek ve muhitimize sevdirmek emeliyle, harice taşan hizmetlerimizi genişletmeği tasavvur ederler. Bir iyilik pınarı halinde genişlemek istidadında olan iç varlıkları dışa yardım ihtiyaciyle yanmaktadır. Bu tesirler altında bazı kardeşlerimiz mesleğimizin pasif durumundan acı acı şikâyet ederler. Daha aktif ve daha verimli bir çalışma sistemi kurmaklığımız lüzum ve ihtiyacından bahs ederek bu konu üzerinde hassasiyetle ve ısrarla durmak emelindedirler.

Bu ateşli kardeşlerimiz, mesleğimizin kendi içine gömülmüş ve ancak kendi faidelerini düşünen ve koruyan, adeta egoist bir doktrin halinde çalışmakta olduğu zehabına da kapılmış durumdadırlar. Her vesile ile insanlığın faidesine yarayacak aktif çalışmaların yokluğundan üzüntü duymaktadırlar. İdealimizin en esaslı doktrini olan insanlığa hizmet ve yardım metodlarını çevremize telkine uğraştığımız halde, bu işi ne için faaliyetle başaramıyoruz diye üzüntü içindedirler. Meselâ bir Mason dispanseri açarak hasta insanlara hizmet, bir Mason okuma salonu kurarak okuma vasıtası az olanlara yardım gibi Ma-

sonluğun aktif faaliyetlerinin ne için mevcut olmadığında mütehayyirdirler.

Bu arzuları yek nazarada, doğru olduğunda şüphe olmayan bir düşünce olarak tebaruz ettirilebilir. Bu tarzda düşünen ve bu emel ile didinen kardeşlerimizi vehleten ve hissi bir düşünce tesiri altında haklı da görürüz. Hususiyle taşkın zekâları, enerji dolu kalpleri ve maddî manevî varlıklarını tam randımanla çalıştırmak ve Masonluk ideâllerine gereği gibi hizmet edebilmek amacında olmaları kendilerini haklı görme ve göstermelerine en büyük âmildir. Bu necip ve âli duygularının takdirkârı ve hayranı olmamak elde değildir.

Bu kardeşlerimize büyük ümitlerle bağlanmamız ve bu enerjilerini mefkûremizin hakiki idealine tevcih etmeğe çalışmak da bizlerin en başta gelen vazifelerimzden biri olmak lâzımdır.

Bu kubbe altında bulunan aziz kardeşlerimizin de müşahade ettikleri gibi, son günlerde dikkatimizi çekmesi icabeden bazı konuşmalar mevcuttur. Bazı kardeşlerimizin bu ulvi düşünce tesiriyle vaki olan gayretlerinde ısrar etmeleri, hepimizi hem sevindirecek hem de derin derin düşündürecek mahiyettedir.

Seviniriz, çünki, çalışmak için uğraşan ve didinen enerji daima takdir ve tebcile lâyıktır. Bu çalışmanın ifratının veya normal istikametten inhirafının meydana getirebileceği ihtimalleri de derin derin düşünmemiz ve tedbir almamız elbette vazifemizdir.

Bazı kardeşlerimiz istiyorlarki, Masonluk bütün varlıkları ve bütün enerjileri ile her türlü güçlükleri yenerek bütün insanlık yararına, yapılması gereken hizmetlerde hiç tereddüde düşmesin, bugünki gibi kendi içinde yalnız kendini ilgilendiren veya umumi ilgilendirse de kendi iç bünyesinde kalmağa mahkûm olan maddi ve ma-

nevi çalışmaların kâfi olamadığı anlaşılmalıdır diyorlar. Yine istiyorlar ki insanlık için çarpmakta olan kalplerimizi ve benliğimizi bu pasif hâl tatmin edemesin. Bu ısrarlı isteklerinde tamamiyle samimi olarak kendlerini haklı buluyorlar. Zaman zaman Localarda bu vadide yapılan karşılıklı konuşmalar bazan adeta tarizkâr bir hal alıyor. Hakikat doğurması icabeden münakaşalar, kızışarak kırgınlıklar doğurmak istidadını gösteriyor. Buhal ve tavırlardan aşikâr bir üzüntüye şahit olmıyorsak, bu ancak Kardeşlerimizin Masonik terbiyeleri ve karşılıklı kardeşler sevgisine olan güvenleri sayesinde temin edilmiş oluyor. Bu olgunluk manzarası da şüphesiz ayrıca hepimizi memnun ediyor.

Üzerinde ehemmiyetle durmamız lâzımgelen nokta, epey zamandır devam edegelen bu münazara hâllerinde doğru ve haklı olarak düşüncenin açık olarak meydana konamamış olmasıdır.

Bu sebeple yarının hakikî değerleri olmağa namzet bulunan kardeşlerimiz enerji ve aktif temayülleri ile meseleyi Masonluk umumi efkârına sunmakta tereddüt etmeyecekler gibi görünüyor.

Bu halin sebebi açık olarak meydandadır. Daha ilk Tekris gününde "Biçarelerin göz yaşlarını silmek" vazifesini benimseyen kardeşler, kendi çalışmalarının yalnız kendilerini düzenlemeğe ve olgunlaştırmağa hasredilmesini kâfi görmemekte ve haiz oldukları enerjilerini mümkün olduğundan fazla çevrelerine faideli kılmak azmiyle çalışmak istemektedirler. Toplu olarak Masonik çalışma çevresi içinde kendilerindeki kudretlerden, hakikaten muhtaç olan insanların mahrum kalmamalarını temin gayretiyle, cömert ve cıvanmert tekliflerle camiamızı zorlamakta ve bu zorlayışta haklı olduklarına da kanaat getirmiş bulunmaktadırlar.

Bu kardeşlerimizin isteklerini hulâsa etmeğe gayret edelim, şöyle di :

"Masonluk bu günkı pasif çalışma metodu ile, icabeden iyi hareket ve faaliyet mecburiyetini lâyiki veçhile gösterememektedir. Bu günki çalışma sistemini daha genişletmek ve insanlığa faideli olmak pek alâ mümkündür. Bu düşünce ile çalışmak isteyenler, ne için frenlenmektedirler ? Usûllerimiz niçin aktif Masonik faaliyetlere müsaade etmiyor ? Bu günki usûl ve kaidelerimiz müsait değilse, Masonluk usûl ve âdâbında bir reform yapalım, Masonluğu aktif bir duruma sokarak insanlığa daha verimlı ve daha faideli metodlarla çalışabilelim.

Evvelâ şunu açık olarak belirtmek isteriz ki bu düşünce ve istek sahiplerini, gönlümüzün bütün samimiyetiyle tebrik ederiz. Bu arzu ve isteklerinde bütün kardeşleri de memnun ettiğine zerrece şüphe edilmemelidir. Bütün kardeşlerin hatıralarını yoklamalarını rica ederim. Hemen hemen her Mason bu devri yaşamış, bu ateşli düşünceleri benliğinde duymuş ve bunların mest edici tesirlerine zaman zaman kendini kaptırmıştır. Bu vadide bazılarımız konuşmuş, teklifler yapmış, bir çoklarımız ise içlerinde yanan bu ateşi hazm etmeğe uğraşarak düşünmüşlerdir.

Her Mason, Masonluğa giriş ve teamüllerine ayak uydurmuş devirllerinde bu acılarla hemhâl olmuş ve çare bulmak ümidiyle de çırpınmıştır. Masonluğun ilk talim ve terbiye devresinde cevvâl zekâlarda vaki olan bu ilhamlı insanlık duygusu Masonlukta bir merhale ve bir olgunluk safhasıdır. Bu merhalenin aşılması lâzımdır, Ve aşılacağına da şüphemiz yoktur.

İmdi, bu durumu, basit ve sathî düşüncelere ve heyecanlı hislerimize kapılmadan tamamiyle "Aklühikmet" düsturu içinde kalarak mütalâa edelim :

Masonluk çalışmalarında bize rehber olan kaideler elimizdedir. Her celsede merasim şeklinde bazı söz ve hareketlerle çalışırız. Bu söz ve hareketler tamamiyle sembolik mahiyettedir. Localarımızda söz ve hareketlere eklenen bir çok şeklî ve tezyinî sembollerimiz de vardır. Bütün sözleri, fiilleri ve çevreleri sembollerle donanmış olan bir teşekkülüln mahiyetini ancak bu kıymetleri değerlendirerek meydana koyabiliriz. Bizim çalışma tarzımız, ritüellerimizle tanzinm edilmiştir. Ben fakir kardeşiniz inanıyorum ki, ritüellerimizin muhtevasında, hayatta tesadüf edebileceğimiz bütün müşkilleri, amma kelimenin tam manasiyle bütün müşkilleri, hâl ve tavzih edecek "fıkrî ve kavlî" semboller mevcuttur. Bu kanaatle Birinci Derece Ritüelini tekrar tekrar okumağı ve sembolleri iyi düşünerek manalandırmağı itiyad edinmişimdir. Bu Ritüelde açık olarak görülür ki, Kardeşlerimizin bu ateşli arzularına da tam ve tatminkâr öğütlere göre cevap vardır. Arzedelim.

Birinci Derece Ritüel öğütlere göre :

Mason ne haricin kuvvetine güvenebilir ve ne de kendinde harice yardım edebilecek bir kudret vehmedebilir. Bütün çalışmalarının kendini hatalardan ve yanlışlardan uzaklaştırarak tekâmül ve tekemmül ettirmeğe matuf olması lâzımdır. Bu suretle Masonik terbiye ile tasfiye edilmiş ve cilâlanmış insanlar, Masonluk adını anmadan hariçte ellerinden gelen her fedakârlığı ve hizmeti yapmakta serbest ve hatta mükelleftirler. Tarih boyunca insanlık yararına yapılan bütün hareketlerde, ön safhalarda hep adsız Masonlar, Masonluk terbiyesini haiz olanlar bulunmuştur. İstibdada karşı, zulme karşı bütün mücadelelerde Masonlar önder olmuşlardır. Fakat Masonluk katiyen ağıza alınmamıştır. Rönesansı yapanlar, İngiltere, Fransa, diğer Avrupa memleketlerinde hep Masonlardır. Osmanlı İmparatorluğunda da öyledir. Fakat bütün fedakâr Masonlar şan ve şöhretten kaçmışlardır.

İnsanlığa hakikaten yardımda bulunan, kızıl haç, kızıl ay, çocuk esirgeme kurumu, fakirlere yardım kurulları, hep Masonik terbiye ile yetişenler tarafından kurulmuş ve yürütülmüştür. Dikkat buyurulursa Masonluk katiyen bu hallerle öğünmek lüzumunu duymamıştır. Bunları kuran büyük ruhlu Masonlar isimlerini katiyen söyletmemişlerdir.

Okumağa devam edelim : "Ara sıra maddî hayatın endişelerinden ve dağdağalarından uzaklaşarak düşünmeğe, "teemmüle" varmalı ve nefis muhasebesinde bulunmalıdır." Gine duralım.

Aziz Kardeşlerim, nefis muhasebesi ibaresini iyi düşünelim ve değerlendirmeğe çalışalım. Nefis muhasebesi vehleten anlaşıldığı gibi yalnız hareket ve işlerimizin neticesinde meydana gelen iyilik veya günahların muhasebesi değildir. Bu terkipte evvelâ "Nefis" kelimesini ele alalım. Nefis nedir?... Bir insanın maddi ve manevi, bilinen ve bilinmeyen büyün varlıklarının tümüdür. O halde başlayalım, Vücut nedir?... Uzuvlarımız nelerdir?... Nasıl işlerler, ve bunlardan doğan hayat muamması nedir?... Ne kadar etüd edilirse edilsin, cevapsız kalmağa mahkûm birçok sorular vardır. Amerikalı Alim Lincoln Barnett diyor ki, bir insan vücudunda ve kâinatta bu gün bilinen olaylar, bilinmeyenlere nisperle sıfırdan azdır, hiçtir.

Bu maddi varlığa ek olarak insanda tezahür eden birçok manevi kudretleri de etüdetmek lâzımdır. Bunlardan bilinen, kısmen bilinen, veya hiç bilinmediği halde hissedilerek varlığı anlaşılan ve en nihayet ne hissedilebilen ve ne de henüz bilinmesine imkân bulunamayan nice kudretler vardır. Bu gün ilmin halledemediği, felsefenin nazariye halinde bile olsa izah edemediği fakat mevcut olduğunda da zerrece şüphe edilmeyen "Müteâl = Transeendantale" insan kudresleri vardır. Meselâ en basiti gibi görünen "Akıl = Sagesse" veya Raison dediğimiz kud-

reti, eserleri ile müşahede ettiğimiz hâlde, mahiyeti, niteliği hakkında en ufak bir fikre dahi sahip değiliz. Bu kudret nasıl taazzuv eder? Nasıl çalışır, genişleme hudutları nedir?... hangi psikofziyolojik aksiyondan doğar?... Bilemiyoruz.

Bundan başka "Vicdan = Conscience" kudreti eserleriyle meydandadır. Bu güzel hasletin meydana gelmesinde âmil olan Psikofziyolojik aksiyonlar hakkında hiç bilgimiz yoktur. Bunlardan başka "Mafevkaşşuur = Şuur üstü - Subconscience" diye adlandırdığımız kudretler vardır ki bunları irade ve tasarrufumuz altında kullanamıyoruz. "İç duyu" dediğimiz kudretlerle bazı hadiseleri evvelden idrâk edebiliyoruz, buna sebep nedir?... Bu kudretler nereden doğuyor?... Bilemiyoruz. İşte öyle geniş bir umman ki, enerjisi kudretli bir Mason, bunlar üzerinde etüt yapmağa başlarsa başka bir şeyi düşünmeğe ne imkân bulur ne de fırsat.

Yine okumağa devam edelim : "Ancak böyle zamanlardadır ki, iyilik ve güzelliğin kaynağını görebileceğimiz geniş ufuklar gözlerimizin önünde açılmağa ve düşüncelerimiz "Kâinatın ulu yaradanı" dediğimiz yüce varlığa doğdu yükselmeğe başlar." Gine bir lâhza düşünelim :

Bu geniş ifadeden anlıyoruz ki Masonların vazifesi, nefis marifet ve muhasebesiyle işe başlamak ve bu yolda çalışarak ufkunu genişletmek ve bu geniş ufuklara dalarak kâinatın ulu Mimarına **(Allaha)** doğru yükselmeğe çalışmak ve ona yaklaşmağı hedef tutmaktır ki, biz o âli kudrete "Aklühikmet" diyoruz. Okumağa devam edelim :

"Temenni edelim ki, o yüce varlıkla aramızdaki mesafeyi daha çabuk alabilmek için müşterek çalışmalarımız bize kuvvet bahş etsin." Aziz kardeşlerim, Masonluğun en mühim şartlarından biri müşterek çalışmadır. Bu çalışma, insanlığın tarih boyunca müşterek çalışması demektir, yâni çalışma neticesi bulunan ve elde edilen hakikat

derhal insanlığa intikal ettirilmek lâzımdır. Bir diğer insan veya Mason bu bilgi ve bulgulardan faydalanarak yeni hakikatleri bulmağa yönelir ve ilmi genişletmeğe sa'y eder, kendinden evvel gelenlerin bilgi ve bulgularını ele alarak, onu daha ileri, daha yükseklere iletmek ve sonunda lâyık olan ellere ve kafalara devretmeğe çalışmak lâzımdır. İlim ve irfan ancak müşterek çalışma ile genişler ve yükselir. Böyle müşterek çalışmalardan doğan neticeler umumi efkârın kontroluna tâbî kalacağından katiyen soysuzlaşmaz. Hakiki olgunluk ve medeniyat için bundan daha açık ve daha veciz bir ifadeye ve tavsiyeye hiç bir yerde rastlanamaz, ve en nihayet "Kardeşlerim uyanık ve dikkatli olunuz vazifelerinizi düşününüz, kalplerinizi kardeşlik duygu ve güvenine açık bulundurunuz, burada geçireceğimiz saatler ancak bu suretle faideli olacaktır."

Kardeşlerim bu kadar açık çalışma düsturları elimizde dururken, acaba ne için ve hangi saikle Masonlukta bir reform yapmak ihtiyacını duyuyoruz?... Yukarıda zikrettiğim ve her celsede muhakkak tekrarlanmakta olan bu kesin tavsiyeleri tetkike ve bize verilen hakiki vazifelere yönelmeği düşünmek zahmetine dahi katlanmadan konuşuyoruz.

Muhtelif vadileri ziyaretim esnasında def'alarla gördüm ve şahit oldum, bazı celselerde bazı kardeşler tazallumu -hâl eder bir tavırla : "Efendim, her toplantıda celse açılıyor, ritüel okunuyor ve celse kapanıyor, kardeşler bu tarz çalışmadan bir faide bulamadıklarından mesleğe devam etmiyorlar. Celselerde konferanslar verilmeli, değişik mevzularda Biraderler tenvir edilmelidir." Diye sızlanıyorlar, aziz kardeşlerim kimlerdir bu konferansları verecek olanlar kimlerdir kardeşlerini tenvir edecek olanlar?... Sızlanan kardeşlerim niçin bir etüd hazırlayarak veya hiç değilse herhangi çalıştığı bir mevzu-

da anlamakta güçlük çektiği noktaları ortaya koyarak bir konferans veya bir konuşma hazırlamıyor. Kardeşlerimin afiv ve müsamahalarına sığınarak cevap vereyim: çalışmak zahmetine katlanamıyoruz. Okunmakta olan Ritüelin tazammun ettiği manaları düşünmiyoruz, her kelimesinde, her cümlesinde mündemiç olan geniş tefekkür mevzularını düşünmek, tahlil etmeğe uğraşmak ve anlamağa çalışmak kadar azametli bir işi nasıl küçümseyebiliyoruz?... Bu demektir ki Ritüellerimizi lâyıkı veçhile okumuyoruz, düşünmüyoruz, hatta dinlemiyoruz bile...

Eski ve çok değerli Üstadlarımız; bizim de bu vadide sorduğumuz ham suâllere, tebessüm ederek : Ritüellerinizi iyice okuyun ve içindeki manaları tahlil edin ve iyice düşünün, suâllerinizin cevaplarını orada bulacaksınız, tavsiyesinden bulunurlardı. Bu tavsiyeler bu gün için dahi muteberdir, tamamiyle yerindedir ve dim dik ayakta duran tavsiyelerdir.

Aziz kardeşlerim, Masonluk bütün hakikatleri ve gayeleri ile meydandadır; onu anlamak ve tahlil etmek, Masonik çalışmada zevk alma kudretine bağlıdır; bu kudret hepinizde yeteri kadar hattâ fazlasiyle mevcuttur; elverirki dikkat ve kiyasetimizi uyaralım, zekâmızı işletelim, manevi varlıklarımızı harekete geçirelim; bu çalışma, çalışarak arama, hepimizin beraberce çalışmasiyle ve bizden evvelki çalışmalara eklenmesiyle genişler ve açılır; aradıkça derinlere ineriz ve sathımız daha genişler; bizden sonra gelenler bizim bıraktığımız yerden alırlar ve ilerletirler.

Masonik çalışmada irade, gayret, himmet ve her türlü faaliyet cemiyetin öz malıdır; ferdin malı olmaktan kurtulmuştur, işte Masonluğun pasif çalışmasından doğan aktif kudret budur; bu kudret hiç birimizin hususi malı olamaz; ancak insanlığın umumî ve manevî malıdır. Masonluk bu çalışmayı müspet yolda kamçılar ve kendi-

ne has tevazuu ile gölgede kalmağı kendisine şiar edinmiştir.

Sizlere, hepimize candan tavsiye edeceğim hakikat şudur Kardeşlerim, Ritüellerimizi okuyalım, iyi dinleyelim, dikkat ederek manalandırmağa çalışalım. Bizi hakiki Mason yapacak ancak Ritüellerimizdir.

Masonluk Neder ?

★ Raşid TEMEL ★

Sembollere bakmak çalışmalarda yapılan ve söylenenleri akıllıca tetkik etmek çok önemlidir. Masonluğun sırrı böyle keşfedilir. Bu sırrı keşfe çalışmak da Mason olan her ferdin vazifesidir. Masonluk hakikatleri insanın kafasına zorla sokmaz. Onları kısaca söyler, ima eder, veyahutta hakikatlerle, onlardan kamaşan gözler arasına bir bulut sokar. Bunlara rağmen ara, hakikati bulacaksın. Zaten Masonlukda hakikatleri bulmaktır.

Masonik sırların çoğu derecelerin hepsinde anlayabilenler tarafından kısmen anlaşılır, ve anlaşma nisbetleri dahilinde de kendini belli eder.

Daha birinci derece ritüelinde "hakikati aramak, doğruyu bulmak da Tanrıya ibadettir" denilerek maskenin kenarı kaldırılmıştır. Daha orada Masonluğun bir ibadet olduğu açıklanmıştır.

Hepimizin mlûmu olduğu veçhile Masonluk eskidir ve onunla insanlara ve milletlere mühim yardımlar yapılmıştır. Yine bilmekteyiz ki sembolizm, Allahla insan, ve insanla insan arasındaki münasebetleri öğretir. Masonluk insanı karakter sahibi yapar, iyiliği yayar, ahengi sağlar. Bu sayede de vasat bir insanın çok arzu edip de nadiren erişebildiği kemale, muhakeme ve mantığın yardımı ile ulaşmasına vasıta olur.

Masonluk **Hak** sevgisi ile kalpleri ısıtır, prensip Kardeşliğini ilham eder, mensuplarından söz ve hareketleri ile bu prensipe uymalarını ister. Böylece birbirlerini aydınlatarak ihtirasları kontrol ederek, Masonluk insanla-

rın dimağını aydınlatır ve bozulan sosyal düzeni islaha çalışır.

Masonluk Kâinatın Ulu Yaradanının bütün insanlığa ilham ettiği, cihanşumul, ebedi ve değişmez bir akide gibidir. Bunun temeli üzerine kurulmayan hiçbir meslek uzun ömürlü olmamıştır.

Bu inancın sahipleri, onu anlayan, ona bağlı olan bütün Masonlardır. Bu inançla hareket edenler, iyi hareketleri ile, aşağı ve uygunsuz ihtirasları terk etmeleri ile, menfaatperestliği yener, diğer - kâm olurlar ve her türlü kötü davranışlardan sakınarak insanın muktedir olabileceği ahlâkî mükemmeliyete varabilmek için müşterek gayelere ulaşabilirler.

Şeref ve Vazife, zamanın fırtınalı hayat denizinde seyreden gemimize yol gösteren bir sahil feneridir. Kötü ihtiras ve itiyat fırtınalarına kapılıp kurtuluş rotasını akli - selim ile selamet sahiline doğru yöneltmiyenler manen kurtuluş ışığına ulaşamazlar. İyilik ve doğruluk hayatımızın pusulası olmalıdır. İyi niyyetle hata eden kardeşlerimizin hal ve hareketlerini musamaha ile görüp tatlı dille tenkit etmek ve onlara doğruyu göstermek başlıca vazifemizdir. Bu konuda en iyi başvurulacak öğütler Rituellerimizde vardır.

Ancak Masonluğun ana bir prensibi olan Müsamaha hiçbir suretle tenkid yapılmayacaktır manasına alınmamalıdır. Daha çocukluğundan tenkide alıştırıcı bir terbiye almış kimselerde alınganlık kalmaz. Hata ve kusurlarımızın düzeltilmesi için Tenkide, tenkidi hoş karşılayıp tahammül edebilmek için de Sevgiye ihtiyacımız vardır.

İnsansever, Felsefî, ve ileri görüşlü olan Masonluk, inanışının esası olarak Allahın varlığını ve kâinatın sonsuzluğunu kabul eder. Gayesi de, ahlâkî, felsefî ve dinî hakikatlerin ve bütün faziletlerin anlaşılmasını sağlamak-

tır. Tarih boyunca insanlık hürriyet, adalet ve eşitlik uğrunda savaşmıştır. Masonluk da bu savaşın bayrağını taşımaktadır. Masonluk, memleketlerinin meşru kanunlarına hürmet eder.

Böyle olmasına rağmen Masonluk ne bir **Sacte** ne de bin **Din**'dir.

Masonluk cihanşumul ahlâk esasına dayanır, ve dünyanın her tarafında yaşayanlarına ve her türlü inanç sahiplerine uygundur. Masonluk doğrudan doğruya insanların sulh ve saadetlerini ilgilendiren hakikatlerden başka Doktrinler öğretmez. Bir insanın Mason olabilmesi için aranan vasıflar hakikî bir Allaha inanmak, iyi ahlâklı ve faziletli olmaktan ibarettir.

Masonluk insanın haysiyetini tanır ve onun lâyık olduğu hürriyetine saygı gösterir. Cehalet, İtibarsızlık, Cürüm ve Kanunlara itaatsizlik gibi hususlar hariç, insanlar arasında hukuken fark gözetmez.

Bir Masonu başkalarından ayıran en büyük vasıf onun insanlara olan Sevgisidir. O insan neslini büyük bir aile olarak tanır, ve bu aileyi Kâinatın Ulu Yaradanının eserlerinden en güzeli olarak kabul eder. Binaenaleyh Masonun ilk vazifesi insanlara yardım etmektir.

Bir Mason Nuruziyaya kavuştuktan sonra insanlardan uzak kalmamalıdır. Büyük Kardeşlik zincirinin bir halkası olmalıdır. Kardeşlerine karşı yeni vazifeler tekeffül eder. Diğer Masonlar da kendisine karşı bu şekilde hareketle mükelleftirler. Bu vazifeler yalnız Masonlar arasında kalmamalıdır.

Masonluk insanseverdir, çünkü tanıdığı büyük hakikatler bütün insanların aynı menşeden oldukları, ve beraberce aynı gaye için teşriki mesai etmelerini icap ettirir.

Binaenaleyh, Masonluk azalarına birbirlerini sevmeği, hayatın her safhasında birbirlerine yardımcı ve des-

tek olmayı, neş'e ve zevklerinde olduğu gibi, ıztırap ve kederlerini de paylaşmayı, itibarlarını korumayı, itikad ve inanış bakımından birbirlerinin fikirlerine hürmet etmeyi ve hatalarına müsamahalı olmayı öğretir.

Masonluk felsefîdir. Çünkü ruhun, kâinatın, ve ilahi varlığın mevcudiyetleri ile ilgili nazariyeleli tetkik ve tahlil eder. Eskiler insanlık aleminin birbirine zıt iki prensip olan, İyilik ve Kötülüğün tesiri altında olduğunu düşünürlerdi. İyilik insanları hakikate, istiklale, sadakate, Kötülük ise sahtekârlığa, köleliğe, ve egoistliğe doğru sevkeder. Masonluk iyiliği temsil eder, kötülükle daimi mücadele halindedir.

Eşitliğin ilk elçisi Masonluk olmuştur. Manastırlarda ise Kardeşlik ve Eşitlik vardı, fakat Hürriyet yoktu. Masonluk bunu da ilave etti ve insanlar için üçlü miras olan Hürriyet, Eşitlik ve Kardeşliğe sahip çıktı.

İnsanlar fiil ve iradelerine ancak hürlükle hakim olabilirler.

Bilgi manevî bir kıymettir, ancak aklın yardımı ile fa'al ve faydalı olabilir. Binaenaleyh tahsil ve ilmin gayesi insana yalnız bilgi vermek değil onu akıllı (intelligente) yapmaktır.

Masonluğun formüllerini, hattâ sembollerin manâlarını bilmekte akıl ve idrakımıza bir şey ilâve etmiyorsa bu da fazla bir şey ifade etmez. Binaenaleyh, Masonik çalışmalarımızda hakiki hedefimizi kaybetmemeliyiz. Bu da sadece bilgimizi arttırmak değil, akıl mertebemizi arttırmakla olur.

Mal, mülk veya akıl vasıtasile bir insanın diğer bir insana icabında hükmetmesi bir tabiat kanunudur. Bu kölelik manâsına da gelebilir. Cemiyet içindeki fertler birbirlerine manen de bağlıdırlar. Akıl ve adaletin hüküm

sürdüğü Hür memleketler yaşarlar. Aksi hal felâket doğurur.

İnsanları doğru düşünmeğe sevketmek, veya hakikatlere kolayca inandırmak güçtür. İnsanın ince zekâsı ve şüpheciliği belirli görüşlere dahi bir sis bulutu çekebilir. Unutmamak lâzımdır ki, bir jüriden bile ittifakla karar beklenemez.

Denizin gizli derinliklerini keşfedemediğimiz için, çocuklar gibi, sahile vuran dalgaların köpüklerini seyretmekle kendimizi tatmin etmeğe mecburuz.

Bir insanın hakikat olarak kabul ettiklerini diğer bir kimse kabul etmeyebilir. İnsanlar arasındaki bu fark çocukluklarından başlar. Hakikatin ne olduğu sorusu insanlara sorulabilecek en geniş ve en ilham verici sorudur. Binaenaleyh bir Masonun inançlarına (Dinî inançları da dahil) diğer bir Masonun karışmaya, Mason ilkelerine göre hiçbir surette hakkı yoktur. Ayrıca Masonluk, müntesiplerinden gücü yetmeyen hiçbir şeyi talep etmez.

Kibir, Gurur, Azamet beşeri birer zaaftır. Servet ve Mevki de çok defa bunların amilidir. Kendini akıllı sanarak azametli olmanın doğru olmadığı Masonlukta bilhassa öğretilir. Boş nazariyeler kurarak gururlanmak cehaletten de kötüdür. Azamet ve övünmekten kendimizi koruyalım. Masonik kanunlar insan tabiatını tamamen değiştiremez. Onları aydınlatır, doğru yolu gösterir, ihtiras ateşlerini bastırmak suretiyle rehberlik eder, ve hodkâmlıklarını hafifletir.

Bir insan inançları ile değil yaptığı işlerle ölçülür. İnsanın fikirleri icraatle mükemmelleşir.

Büyük işlerin büyük başarıcıları ekseriya sözleri mülayim ve itidalli olanlardır.

İnsanlar komşularının ihtiyaçları ve Memleketlerinin felaketleri üzerinde dikkatle durmalıdır. Menfaat hırsı in-

san hayatına karınca hayatı kadar bile kıymet vermez.

Başkalarının maddi ve manevi istiraplarına bigâne kalamayız. Bütün insanları, sulh, sükûn, ve saadete ulaştırmak yolunda çalışmalıyız.

Masonluk bizden namuskârlık, ifadelerimizde samimiyet, davranışımızda sadelik, icraatımızda adalet ister. Vaidlerimize daima sadık olmalıyız. Hiçbir surette vaadimizden caymamalıyız.

Masonluk bizlere vatan ve aile sevgisi, yardımlaşma, kardeşlik sevgisi telkin eder. Ritüellerimizin derin ma'na ve felsefesine nüfuz etmeğe çalışmalıyız, bencillikten çekinmeliyiz.

Bir Mason Locası herkesin müşterek bir iyilik için çalıştığı bir arı kovanı gibidir. Onun gayesi felâkete uğrayanların istirabını azaltmak, ilmi yaymak, din ve felsefede doğru ve saf olarak her şeyi öğrenmek ve öğretmek, insanları nizam ve intizama, ve hayatın icaplarına saygı göstermeğe çalıştırmak, hakiki saadetin yolunu göstermek, bütün insanların bir tek aile efradı imişler gibi tolerans, kardeşlik ve sevgi havası içinde yaşayabilecekleri mes'ut bir devreye doğru yol almalarını sağlamaktır.

Hayatın yaşanılan yıllar ve günlerle değil fakat bu müddet zarfında, memleketimiz, milletimiz, ve insanlık için yaptığımız güzel ve hayırlı işlerin miktarı ile ölçülmesi gerektir. Yalnız yer içer ve uyursak, yalnız servet ve mevki kazanmak için çırpınmış isek, hayatımızın hiçbir kıymeti olmamış demektir.

Kâinatın Ulu Yaradanı bu şerefli vazifede bizlere yardımcı olsun.

HAKİM B. A. LUTHER A. SMİTH'in MESAJI (*)

A. SMİTH'in MESAJI

Bundan kık iki yıl önce Üstat Frank S. Land tarafından, Missouri eyaletinin Kansas City şehrinde, De Molay kurumu adı ile teşkilatlandırılmış olan gençlik ocağı üzerinde bugün; bilhassa yaşadığımız şu günlerde, Masonluğun - bütün ritleri, organları ve locaları ile - dikkatle ilgilenmesi gerekmektedir. Bu alâka hem kardeşlik gayretlerimiz bakımından damarlarımızdaki kanı tazeleyecek, hemde moral, etik ve sosyal ülküleri ile dünyanın en eski cemiyeti olan teşkilatımıza bir canlılık ve yenileşme havası ilhâm edecektir.

Land B.·. Masonluk ve din konularında geniş tecrübe, etüd ve görüşleri ile nadir bulunur manevi değer sahiplerinden biri idi. Çocukların dostu idi; Pazar dersleri birliği üyelerini bir cemiyet haline getirmek, Masonluğun ile uzun uzadıya meşgul olur; aralarından iyi huylu, saygı değer vatandaşlar yetiştirmeğe, topluma akıllı organlar kazandırmaya can atardı. Masonların himaye ve rehberliği altında bir gençlik teşkilâtı kurmak fikri kendisinde bu suretle uyandı. Tasarısı genç çocuklarla Mason birliği üyelerini bir cemiyet haline getirmek, Masonkültür özelliklerini çocuklara bu suretle kabul ve hazm ettirmekdi. Filhakika teklifin genç dostlardan bir çoğunu büyülediği ve çocukların böyle bir kuruma teşne oldukları anlaşıldı.

Teşkilât aradığı yüksek ahlak idealine lâyık bir isim altında kuruluyordu. Bu yeni cemiyet tarikat yoldaşlarının adını faş etmekten ve bulundukları yeri zâlimlere açıklamaktansa işkence altında can vermeyi tercih eden; mükemmel bir ahlak, meziyet ve fazilet sembolü; Tamp-

liye Şövalyeleri tarikatinin Hâkim Büyük Âmiri Jacques de Molay'in adı ile şereflenmişti. Bu şerefe layik görülen gençlerin yeni teşkilâta kabul merasimi için bir az dramatik mizansen ile tertibedilmiş olup aslında maneviyatı yükseltme gayesine yöneltilmiş bir iç tüzük ve ona uygun programlar hazırlanmışdı. Kurumun faide ve değeri kısa bir süre içinde kendini gösterdi, ve Kansas City gençleri arasında büyük rağbete mazhar oldu. Mütevazi bir başlangıçdan sonra bu dinamik teşkilât Birleşik Amerikadan diğer yabancı memleketlere yayılmış, ve bugün 150.000 üyesi olacak kadar genişlemiştir.

Cemiyetin bu kolu yüksek Surâ tarafından bir çapter halinde teşkil edilmiş olup İskoç Riti, York Riti, Mavi Localar veya Şraynerlerin himayesinde idare edilmektedir. İdare organı merkezi Kansas City de kâin Milletler Arası De Molay Kurumu Yüksek Şurâsı olup üyeleri Hür Masonluk teşekküllerinin iştiraki ile Yük.·. Şu.·. tarafından seçilmektedir.

Aktif şapitr üyeleri bir Mas.·. akrabası veya onlarla yakın ilgisi olan 14 - 21 yaş arası gençlerden seçilir. Bu üyeler kendi kurumlarını bağlı oldukları birliğin nezaret veya kefaleti altında kendileri idare ederler. Himayeyi üstüne alan grup kendi binası içinde onlara yer gösterir.

İstatistikler De Molay gençlerinin yüzde ellisinin yirmi bir yaşını geçtikten sonra Mason Localarına üye olduğunu göstermektedir. Bunlardan mühim bir kısmı Masonlukda tekâmül ederek büyük locaların büyük üstadlık derecesini ihraz veya kardeşlik basamaklarında şerefli hizmetler ifâ etmişler, ayni zamanda sivil meslek hayatında büyük başarılar kazanmışlardır.

De Molay gençleri tahsil çağlarında, orta okul, lise ve üniversitelerde ders, atletizm, münazara ve diğer talebe faaliyetlerinde elde ettikleri başarılarla da temayüz recesini ihraz veya kardeşlik basamaklarında şerefli hiz-

etmektedirler. Yetiştirilme tarzları, kanunlara hürmeti telkin ettiğinden aralarında cürüm işleyenler bulunmadığı gibi isimlerine suçlu çocuklar listesinde de rastlanmamıştır.

De Molay teşkilatının en mühim hususiyeti Masonluğun muzahereti altında olmasıdır ki gençlerin en çok beğendikleri özellik de budur. Çocuklar kurdukları bu birlikden hakikâten hoşlanmakda ve Masonlarla aralarındaki yakınlıkdan gurur duymaktadırlar. Toplantılarına Masonların da katılarak kendilerini aydınlatdıkları ve yardımlarıyle teşvik ettikleri nisbette gençlerin de Masonluk kardeşliğine karşı alâkaları artmakda ve seçilecek çağa geldiklerinde üyelik talebine meyil duymaktadırlar.

De Molay teşkilâtının milletler arası Yüksek Şurâsının faal bir azası sıfatiyle, geçenlerde bu teşkilâtın İndianapolis de 1962 yılı toplantısında hazır bulunmak, teşkilâtın bünyesini yakından incelemek ve resmî personelini tanımak imkânını elde edebildim. Tasvibedilmiş prensiplere bağlı, sağlam bir mâlî duruma sahip olduklarını, devamlı genişlemenin zevki içinde geliştiklerini ve Güney Amerikanın Mason lîderlerinin de kendilerine yüksek takdir beslediğini müşahede ettim. Me Molay idealine bağlı değerli gençlerden bir çoğu bu toplantıda hazır bulunmuş ve çalışmaları hakkında son derece doyurucu bilgiler vermişlerdir. Bazı Büyük Locaların De Molay hareketi ile yakından ilgilenmeleri ve onu faal bir surette desteklemekte bulunmaları bu teşkilâtın değeri hakkındaki itimadın inkişafı bakımından manidardır. Bazı Bü.· Localar da kendilerine tabi localara De Molay birliklerini himaye vazifesini vermiştir. York Riti, Shrine teşekkülleri de bu yoldadır. Bizim İskoç Riti birlikleri De Molay birliklerinin himayesine daha kuruluş sırasında başlamıştır ki biz bu gayreti Masonluğun gayeleri bakımından, iftihar ettiğimiz değerli ve aktif bir yatırım olarak telakki etmekteyiz.

İndianada Büyük Loca, ona tabi localar, İskoç Ritı olsun, York Riti veya Şrapnerler olsun De Molan teşkilâtını desteklemek için müşterek bir program düzenlemişlerdir. Bu teşekküller De Molay adına geniş bir faaliyet programının tatbikini sağlamak üzere kurdukları anonim tesise gerekli finansmanı temin, başına katibi, asistanları ile devamlı bir mes'ul müdür tayin etmişlerdir.

Gençleri kendi kendisini idare eden bir cemiyetin mes'uliyetlerini müdrik fertleri olarak yetiştirme yolunda günden güne Amerikada gelişmekte olan alâka karşısında, zamanın istek ve ihtiyacına uyması bakımından, De Molay teşkilâtının verdiği imkânlar Masonluğun bu yoldaki muvaffakiyeti için mükemmel bir vesîle olmuştur. Aynı zamanda De Molay hareketleri Masonluk için, teşkilâta katılacak genç üyeler bakımından büyük bir kazanç olmuştur. Gençlerin kendileriyle işbirliği yapması sayesinde cemiyetin mütekabilen gençler üzerinde bıraktığı iyi intibaların da gâye lehinde gelişmesine yol açılmıştır.

Mahsul biçilmeye hazır bir halde olgunlaştı; kardeşlerimizin işbaşına koşmasını bekleriz.

(*) A.B.D. Güney Juridiction'u reisi L. A. Smith tarafından (De Molay teşkilâtı Masonluğun zaferidir) başlığı altında yazılan bu mesajı, New York'ta yayınlanan New Age dergisinin Haziran 1962 tarihli nushasından E. K. E. B.·. tercüme etmiştir.

KADİM MISIRDA TEK ALLAH FİKRİ

★ **Yazan : Faiz POROY** ★

Eduard Schüré biraderin "Les Grands Initiés" nam eserinde, kadim Mısırda esoterik bilginin her şeyden evvel vahdaniyet, fikrini ortaya koymuş olduğu kaydedilmektedir. Kâinatın külliyeti, vahdeti, ayniyeti fikirleri hep buradan doğmuştur.

Kadim Mısırlıların Tek Allahı öğen kasidelerinin tetkikine geçmeden evvel, tarihte tek Allah fikrinin nasıl geliştiğine dair çok kısa bir araştırma yapmanın faideden hali olmayacağını acizane tahmin etmekteyim.

Kadim Mısırda tek Allah fikrini ortaya atmak ve yaymak Milâdi İsadan evvel XIV. üncü asırda IV. üncü Amenhotepe müyesser olmuştur. Bu nazariye güneş sisteminin üzerine tesis edilmişti. Bu nazariyeye göre, dünyanın fizik ve moral nizamı kuvvetini bir Allah'tan alır. Onun iradesi şaşmaz ve her zaman doğrudur. Hayatın bütün saf (pure) unsurları Onun yüce alemine dahil bulunmaktadırlar.

Malûmları olduğu üzere çok Allah (Polytheisme) fikrinde ayrı ayrı şekilleri olan bir çok ilâh, kahraman veya şeytanlara inanılmakta idi. Her birinin "mythos" dediğimiz ayrı birer hayat hikâyeleri (tercümeyi halleri) var idi. Her birinin tesir ve icraat sahaları ayrı idi. Her ilâh muayyen bir sahada fevkelinsanî ve tabii kuvvetlere malik bulunmakta idi. O tarihlerde insanlar veya insan cemiyetleri bu ilâh veya kahraman toplulukları arasından kendilerine bir ilâh veya ilâh gurupu seçer ve onların himaye ve yardımlarına mazhar olmak için onlarla adeta manevi birer misak akdederlerdi. Bu ilâhlara zaman zaman kurbanlar hediye edilmesi bu misak veya mukavelenin bariz birer tecelli veya tezahürü idi. Zira insanlar ilâhları sihir sahibi ve kanunlarına riayetkâr zannederler ve misak ve mukavelelerine, insanlar tarafından mukabil vecibeler yerine getirildiği takdirde, ilâhların kendilerini her türlü musibet ve felâketlerden koruyacaklarını zannederlerdi.

İlâhların böylece, iyi veya kötü, kuvvetli veya zayif, faydalı veya muzir, güzelliğin veya fenalığın sembolleri olarak tefrik edilmeleri, Tek Allah fikrine doğru tedrici bir yanaşma ve ilerlemeyi teşkil etmiştir. Bu fikre göre, burada bir ilâh diğer bütün ilâhların fevkine çıkar ve bun-

lar meyanında en kadir, en kuvvetli ve en yaratıcı bir şahsiyet olarak tebarüz eder. İşte tedricen yer bulan bu fikir, zamanla inkişaf ederek evvelâ "Monarchianism" safhasına gelmiştir. Burada bir ilâh bütün diğer ilâhların kralı ilân edilmiştir. Meselâ Mısır ilâhı Ra'ya münakaşa kabul etmez hükümranlık hakkı tanınmış ve böylece tebcil edilmiştir.

Monarchianism'i takip eden ikinci safha "Monolatry" olmuştur. Burada başka ilâhların mevcudiyeti kabul edilmekle beraber, ibadet yalnız bir ilâha yapılmakta idi. İlk İsrail peygamberleri tarafından benimsenen ve kabul edilen bu fikir bilâhara "Monotheism" i doğurdu. Bu fikir bundan böyle Hristiyanlık ve İslâmiyette kemal ve olgunluğunu bulmuştur. O halde tek Allah fikrini dini vicdanın en olgun şekli olarak kabul etmek icabeder. Tek Allah dinler salıklerine temiz ahlak ve doğruluk telkin eder.

Tek Allah fikri üzerinde yapmış olduğumuz tetkik ve araştırmalar sırasında mesleğimizin doğduğu kadim Mısırda buna benzer düşünüş ve telâkkileri aksettiren bazı kasidelere tesadüf etmiş bulunuyoruz.

Bu kasideler Mısırda ehram ve eski mabetlerin duvarlarına yazılmış kitabeler şeklinde bulunmuştur. Uzun seneler Berlin Krali Müze Müdür Muavinliğini yapmış ve Mısırda uzun seneler hafriyat ve tetkiklerde bulunmuş olan Schruber Bey bu kitabeleri deşifre etmiş ve 1899 senesinde neşrettiği "Eski Mısırlıların Misterleri" nam eserinde Tek Allah fikrinin tarihi menşeinin Mısırda bulunduğuna dair bir çok deliller göstermiştir. Tek Allah fikri o zaman Mısırda çok gizli tutulmakta idi. Yazımızın başka yerinde de temas edildiği veçhile, İbrani peygamberlerin bunlardan mülhem oldukları kuvvetle muhtemeldir. Bu kasidelerin cümlesi Allahın tekliğini, isminin ebediliğini, varlığını tebcil ve terennüm etmektedirler.

Bu kasideden vereceğimiz bazı örneklerde, Dini talimlerimize ve inancımıza göre madde, mekân ve zaman

mefhumlarından münezzeh olan ve kâinatta kendinden başka tanrı bulunmamış olan (vahdaniyet) tek tanrı telakkisine mimar, büyük yapıcı gibi masonik telâkkilerimize çok munis gelen sözler ve ibarelere tesadüf edilecektir. Bunlar da, masonluğun menşeini Mısırda ve Hermetisme'de bulmuş olduğuna dair mevcut nazariyeleri teyit eder mahiyettedir.

Allahın Tekliğini öğen kasideden bazı parçalar :

1 — Bu Allah ta ezelden beri mevcut idi.
Dünya onun takdirine göre yaratıldı.
O yapıcı Mimardır.

2 — İnsanların gözlerinden nihan olarak
Vücudu, ormanların arasından
Bir nefes gibi geçer.
Dalgalar onun varlığının sırrını saklarlar.
O mükemmel Varlığın türlü eşkâli birer mucizedir.
Onları anlamak gerektir.
Eşyaya onun yönünden bakılacak olursa
Onlar fevkalâde birir renk manzumesi arzederler.
Onun varlığının hikmeti gizlidir, lâyüseldir.

Allahın ebediliğini terennüm eden kaside de ise şöyle denilmektedir : :

1 — Senin eşkâlin, diğer bütün ilâhların eşkâlinden daha gizlidir.
Semavi varlıkların en büyüğü, en ulvisisindir.
Hiç bir kudret, senin gibisini yaratamamıştır.
Ve hiç bir sembol senin Varlığına uyamaz.

2 — Sen herşeye kadirsin.
Semaların hâkimiyeti sendedir.
Dünya senin takdirine göre tekevvün eder.
Sana benzeyen ilâh nerededir ?

Allahın mükemmeliyeti ise aşağıdaki kaside de terennüm edilmektedir :

1 — Sen semasın.

Sen topraksın.
Sen Derinliksin.
Sen susun.
Ve bunların içinde yaşayan herşeysin.

2 — İnsan oğulları, onlar için yorulmadan
Çalışan bir varlık olarak seni tanırlar.
Onları yarattığın gibi, onlara açlık ve
sefâletlerinde yardım edersin.
Onların Seni nasıl tebcil ettikleri sence malûmdur.

Allahın ismini tebcil eden kaside de ise şöyle denilmektedir :

1 — Onun isimleri çoktur.
Eserlerini kapsayan isimleri
ise esrar ile doludur.
2 — Her teneffüs eden insana muhtaç
olduğu havayı veren odur.
3 — O yaşayan insanların bedenidir.
Mübarek Nil sedlerinden Taşıran odur.
4 — Mısır Ülkelerinde ve Dünyanın
çevresinde kimse onsuz yaşayamaz.
5 — O her zaman hazır olan Allahtır.
6 — Ezelden beri mevcut olan Büyük Mimar odur.
7 — Milyonlarca sene baki ve müstemir olan
Yalnız odur.
Şeriki yoktur.

O kadim zamanlarda ve bu kasidelerden akseden telâkki kanaatımızca şudur :

İnsanlar ancak Allahın içinde yaşayarak ebediyete ulaşabileceklerdir.

Bu kadim Mısır kasidelerinden, Allaha tanınmış olan sıffatların, tetkikimizin başında Allahın sıffatlarına verilmiş olan isimlerle kuvvetli birer müşahebet ve münasebeti mevcut bulunmaktadır. Bu da Tek Allah fikrinin, kadim Mısırdan sonra, İbranilere intikal etmiş olduğunu göstermektedir.

G